
ПАМ'ЯТІ ВАЛЕРІЯ МИХАЙЛОВИЧА ОТРЕШКА

29 листопада 1999 р. на 51-у році раптово припинилось життя відомого археолога-антикознавця, активного дослідника давньогрецьких поселень Нижнього Побужжя, кандидата історичних наук **Валерія Михайловича ОТРЕШКА**.

Валерій Михайлович народився 9 лютого 1949 р. у місті Грозному в сім'ї журналістів. Разом з батьками він переїжджав з одного міста до іншого (Кишинів, Ленінград) і лише з 1966 р. його родина назавжди оселилася в Києві. Того ж року Валерій закінчив середню школу, а 1972 р. отримав диплом історика-археолога після закінчення вечірнього відділення історичного факультету Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка.

Ще у шкільному віці Валерій Отрешко захоплювався творами античних авторів і археологією. Як член Клубу юних археологів при Державному Ермітажі в Ленінграді він працював в експедиціях під керівництвом видатних учених О. І. Леві та О. М. Карасьова, які провадили розкопки в Ольвії і на городищі «Чайка» у Західному Криму. Це раннє ознайомлення з археологічними пам'ятками сприяло тому, що юний

Валерій, не вагаючись, вибрав професію археолога. Під час навчання в університеті він також брав участь у роботах Ольвійських експедицій під керівництвом Л. М. Славіна і О. І. Леві, де проявив себе як здібний дослідник. Ще в студентські роки він написав перші наукові праці.

З 1970 р. Валерій Михайлович почав працювати в Інституті археології спочатку на посаді лаборанта, потім старшого лаборанта, молодшого наукового співробітника і наукового співробітника. Давньогрецькі поселення хори Ольвії на довгі роки стали головною темою його польових і наукових досліджень.

Упродовж 1973—1977 рр. В. М. Отрешко разом з А. В. Бураковим, С. Б. Буйських та Б. В. Магомедовим уперше провели величезну за обсягом археологічну розвідку від узбережжя Одеської затоки до Північного Криму. Валерію Михайловичу належать дослідження багатьох поселень у районі Березанського і Бузького лиманів.

В 1978 р. він закінчив цільову аспірантуру при Інституті археології АН СРСР у Москві. Дисертація не була захищена в той час тому, що не вдалося за кілька коротких сезонів з достатньою повнотою провести розкопки поселень архаїчного періоду, дослідженню яких вона була присвячена.

У лютому 1990 р. він успішно захистив дисертацію «Ольвійська хора VI—V ст. до н. е.» на здобуття вченого ступеня кандидата історичних наук. Це було перше спеціальне дослідження хори Ольвійського полісу як важливої складової для економічного самозабезпечення на першому етапі існування.

Накопичення археологічних матеріалів за довголітній період вивчення сіль-

ських поселень Нижнього Побужжя багатьма археологами дало поштовх до створення і видання колективних монографій «Сельская округа Ольвии» (автори: С. Д. Крижицький, С. Б. Буйських, А. В. Бураков, В. М. Отрешко.— Київ, 1989) і «Античные поселения Нижнего Побужья (археологическая карта)» (С. Д. Крижицький, С. Б. Буйських, В. М. Отрешко.— Київ, 1990), в яких значна частина розділів написана Валерієм Михайловичем. Крім того, він один з авторів ще двох монографій: «Археология Украинской ССР» (Київ, 1986, т. 2) і «Культура населения Ольвии и ее округи в архаическое время» (Київ, 1987).

В. М. Отрешко було прочитано чимало доповідей і опубліковано різноматичних статей. Вони яскраво продемонстрували вміння працювати над археологічними матеріалами у взаємозв'язку з літературними та епіграфічними джерелами, відновлювати за їх допомогою окремі сторони історичного, соціально-економічного та культурного розвитку населення Нижнього Побужжя за античної доби. Це — питання про елліно-варварські взаємовідносини, становлення Ольвії як міста і держави, економічний розвиток окремих поселень, зокрема Борисфена, етнічний склад населення Нижнього Побужжя, а також визначення критеріїв для встановлення кордонів Ольвійської держави, деякі аспекти духовної культури та культу Ахілла тощо. В останній час у центрі його наукової праці знаходилась розробка складної проблеми демографії античних міст і поселень Північно-Західного Причорномор'я. У відповідності з методикою спеціальних підрахунків демографічного потенціалу він встановив приблизну кількість населення, яке мешкало в той чи інший період, наприклад, на Березанському поселенні в архаїчний час, на Козирському городищі у II — першій половині III ст. н. е. На жаль, монографія В. М. Отрешка, присвячена демографії Північно-Західного Причорномор'я за античної доби, залишилась незавершеною.

Його чуйність, доброзичливість, щире захоплення давньогрецькою культурою, широка ерудиція, бажання дискутувати і ділитися різними ідеями приваблювали багатьох людей. Непідробний інтерес Валерія Михайловича до археологічних досліджень спонукав аналізувати навіть, на перший погляд, незначні пам'ятки, що зрештою сприяло визначенню зовсім нових категорій серед сільських поселень. Залучення багатьох свідчень з творів різних авторів, їх зіставлення з археологічними матеріалами, критичне ставлення до деяких праць попередників роблять висновки та гіпотези В. М. Отрешка переконливими і гідними уваги. Широкий історичний підхід до його наукових праць та ідей дозволить розвивати їх у подальшому та осмислювати як необхідну підмогу в розвитку вітчизняного антикознавства в майбутньому.

Світла пам'ять по Валерія Михайловича Отрешка назавжди залишиться у серцях його колег, друзів, учнів та близьких.

ПАМ'ЯТІ РІВИ ЙОНІВНИ ВЕТШТЕЙН

4 лютого 1999 р. на 87 році життя після тяжкої тривалої хвороби померла **Ріва Йонівна ВЕТШТЕЙН** — щира, прекрасна людина, цілісна натура, археолог, дослідниця античної Ольвії, кандидат історичних наук, учасниця Великої Вітчизняної війни.

Народилась Ріва Йонівна 25 грудня 1912 р. в сім'ї службовців у м. Брусиліві Житомирської області. 1918 р. її сім'я переїхала до м. Києва, де в 1928 р. вона закінчила неповну середню школу, а в 1931 р. — ФЗУ. Працювала на заводі «Арсенал», одночасно навчаючись на вечірньому рабфаці.

1934 р. Р. Й. Ветштейн стала студенткою історичного факультету Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка, який з відзнакою закінчила в 1939 р.